

کمونیزم څه ته وایي او کمونیست څوک دی؟

محمد شفیق صادق

Ketabton.com

(بلنه - Balana)

تعريف:

د کمونیزم (کمونیزم) اصطلاح د لاتیني کلمې (Communism) څخه اخیستل شوې چې معنی یې مشترک والی او اشتراکیت دی.

په اصطلاح کې هغه فکري، سیاسي، علمي او اقتصادي خوځښت او نظریې ته ویل کیږي چې په نولسمه میلادی پېړۍ کې د کارل مارکس د نظریو په اساس، د انگلس (انگلز)، هیگل او داروین د نظریاتو په ملاتړ، را منځ ته شوې او په روسیه کې عملاً د لینن په واسطه تطبیق شو. کارل مارکس خپلې نظریې ته د کارگرو د غورځنگ نوم ورکړ، او په دې عقیده ؤ چې دا یوه ایډیولوژي نه ده، بلکه دا یو عمومي اوبښتون دی چې د کارگرو د طبقو واک ته رسول به یې موخه وي.

کارل مارکس څوک ؤ او ولې یې دا نظریه رامنځ ته کړه؟

کارل مارکس په خټه یهودي ؤ چې په ۱۸۱۸ میلادي کال په آلمان کې تولد شو او په ۱۸۸۳ کال په انگلستان کې مړ شو، نوموړي خپل کمونستي نظریات په ۱۸۴۷ کال ښکاره او د یوه فکر او ایډیولوژي په بڼه یې ټولنې ته وړاندې کړل.

څه لامل ؤ تر څو کمونستي فلسفه رامنځ ته کړي؟

دې کار تر ډیره د نوموړي تر شخصي ژوند پورې تړاو درلود، مارکس په خپل ژوند کې د امپریالیزم یا سرمایه داری نظام د واکمنو (سرمایه داران) له لاسه ډیرې ستونزې ولیدې، هغه د یوه سرمایه دارې کورنۍ له یوې نجلی سره کوژده وکړه، کله چې هغوی پوه شول چې مارکس له غریبې کورنۍ څخه دی، نو دا واده یې فسخ کړ.

همدا شان نوموړي د شمشير زني په يوه سيالی کې د يوه سرمايه دار څخه ماته وخوړه او تندي يې تپي شو، د تندي دې تپ يې په زړه داغ جوړ کړ او عقده يې ورسره زياته شوه، له بل لوري، کارل مارکس په يوې بې وزلې کورنۍ کې لوی شو چې ډيرې ستونزې يې له سرمايه دارانو وليدې، د لويديځ سرمايه دارۍ نظام چې هر څه به د خان، او سرمايه دار په لاس کې و له پيريو پيريو همدې خانانو په خوارانو او مزدورانو حکومت درلود، خوار او کارگر د پيريو را پدې خوا محکوم او مظلوم و، د خپل واک او حق څخه محروم و، دې حالت هم په مارکس منفې اغيزه وکړه تر څو د کمونيزم مفکوره رامنځته کړي، همدا شان د اروپايي کليسا کړنې هم د دين او مذهب څخه د مارکس د تيننتې لامل شوې، د هغې زمانې کليسا چې د قيصر او پاچا په خدمت کې وه، خلکو ته يې دا تلقين کاوه چې دا قياصره د خدای له لوري د خلکو نمايندگان دي، دوی چې هر څه کوي او هر څه وايي بايد په پتو سترگو ومنل شي، د کليسا پاپ، او د سلطنت تخت د عوامو او غريبو په خلاف لاس سره يو کړی و، هر څه يې چې زړه غوښتل هغه يې د قانون په توگه په خلکو منل، ځکه کليسا هم داسې کوم ديني قانون نه درلود چې د الله تعالی له لوري نازل شوی وي، بس د دوی د گيډې قوانين د الله قوانين بلل کيدل او په خلکو د تورې او متروکي په زور منل کيدل .. همدا لاملونه و چې مارکس او ورسره وروسته ملگري يې انگلس (انگلز)، هيگل .. داسې يو نظام ته وهڅول چې د سرمايه دارۍ او دين په سر يې پريکنده گزار وکړ نو مور ويلای شو چې د مارکس نظريه د امپرياليزم په وړاندې يو تغيري عکس العمل و.

ددې غورځنگ موخې:

سره ددې چې د کارل مارکس نظريات په تاريخ، فرهنگ، ټولنپوهنه، فلسفه، اقتصاد کې ډير پراخه بحثونه راپارولي او ځينې خو داسې کليات دي چې خپله کمونستان يې هم په تفسير کې سره ويشلي او هره ډله

ترې خپل تعبير لري، خو کوم چې په نړۍ کې د کمونيزم د نظامونو اساسي بنسټونه جوړ شول، او وروسته عملا کمونيستي نظامونو عمل پرې وکړ مور به په هغو رڼا واچوو:

لومړۍ اصل- د خصوصي ملکیتونو له منځه وړل: د مارکس د نظرياتو له مخې ثروت او مال د ټولو خلکو مشترک مال دی، هيڅوک به شخصي ملکیت ونلري، له همدې امله ددې غورځنګ اساسي موخه او هدف د خصوصي ملکیتونو له منځه وړل، له سرمايه دارانو د مال او جايدادونو ضبط کول او عملا د حکومت تر واک لاندې راوستل ؤ، او د کارگري انقلاب په واسطه د ټولو ټولنيزو طبقو مساوات ؤ، هغوی غوښتل ټولې ټولنيزې طبقې له منځه ويسي او ددوی په آند ټول خلک سره مساوي او برابر کړي چې عملا په پخواني شوروي اتحاد او چين کې يې ټول ملکیتونه ضبط او د خلکو ترمنځ وویشل، ټولې طبقې يې له منځه يوړې، البته دا د مارکس تصور او تفکر ؤ چې د هغه په ژوند کې تطبيق نه شو. د مارکس په آند کله چې يوه ټولنه د سرمايه دارۍ نظام څخه کمونيزم ته را اوړي، دا کار يوې اوږدې پروسې ته اړتيا لري او دې پروسې ته يې د پرولتاريا د دکتاتورۍ او يا د کارگرو انقلاب ووايه.

سره ددې چې له مارکس وروسته دا نظريه په پخوانی شوروي اتحاد، چين، کيوبا او ځينو نورو هيوادونو کې د کودتاگانو، عسکري انقلابونو او يا چريکي جگړو په ترڅ کې تطبيق شوه، خو دوی هيڅکله هغه موخه چې مارکس درلوده عملی نه کړه، بلکه له ديکتاتورۍ څخه يې هغه دکتاتوري عملی کړه چې د مطلق ازادۍ حق يې هم له خلکو واخيست، او داسې استخباراتي شبکه يې رامنځ ته کړه چې د انسانانو خولې، او عقلونه يې هم وروترل، چې د ستاليني دوران (۱۰) ميليونه انسانانو وژنه او په چين کې د مائو د څو ميليونه انسانانو وژل يې ښه بيلگه ده تردې چې د ستالين له قوله حکايت شوی او هغه وايی (د نړۍ د نفوسو دوه په درې برخه خلک

د همدې نظريې لپاره له منځه ولاړ شي هم پروا يې نشته). دا نظريه چې په لومړي سر کې څومره د کارگرو د انقلاب او کارگرو د واکمنۍ په نوم رامنځ ته شوه په عمل کې کارگري يوازې د يوې خدمتگاري وسيلې په توگه چې پرته له کار څخه يې هيڅ ارزښت نه درلود و کارول شو، نه کوم کارگري واک ته پکښې ورسيد او نه هم د هغوی نظر اوريدل کيده او هر څه د کمونستي ملگرو په لاس کې ؤ.

دوهم اصل - د اجورې يا مزد له منځه تلل: ددې ايډيولوژي دوهم تصور د کارگري اجورې يا مزد له منځه تلل ؤ، د دوی په اند، د کمونستي ټولني خلک او کارگري چې څومره توان لري بايد هغومره کار وکړي، او د هغه د کار په اندازه بايد په لومړي قدم کې اجوره ورکول شي، او په دوهمه مرحله کې بايد هر څوک د توان په اندازه کار وکړي او د ضرورت په اندازه مزد واخلي، خو دا تصور هم په عملي کمونيستي نظامونو کې د کارگرو د مطلق بردگۍ او د دوی د ټنبلۍ او کسالت باعث شو، ځکه کله چې يو چاته ددوی د کار په اندازه معاش ورکړل شي، نو د کسالت خواته ميلان پيدا کوي، عملا په کمونيستي نظامونو کې کارگري د کمونستو واکمنو له لوري تر شکنجو لاندې ؤ، او دوی به د کار په جبري کمپونو کې مړه کيدل.

درېم اصل - ماترياليزم او ديالکتیک: د کارل مارکس په فلسفه کې د منطقي ماديت او د ديالکتیک نظريې را منځ ته شوي دا نظريې د هيگل او انگلس له نظريو سره يو ځای شوې او د کمونيزم اساس يې کيښود ددې نظريو په اساس، هر څه په دنيا کې ماده ده او له مادې څخه سرچينه اخلي او پرته له مادې بل څه نشته، اودوهم دا چې هر څه په تغير او تحول کې دي، په نړۍ کې هيڅ شی ثابت نشته، تل ماده تحول او تغير کوي. دا نظريه انسان له خدای او آخرت څخه انکار ته هڅوي او دوی هم په زغرده د خدی له وجود څخه انکار وکړ، دا چې د دوی په عقیده هيڅ شی ثابت نشته او هر څه تغير کيدونکي دي، نو د دوی په اند کومه ثابته عقیده او تصور نشته، او هر څه مادي بڼه لري، ټول موجودات او شته شيان ماده

ده، او ماده تغير کوي او ماده هغه شی دی چې په پنځو حواسو محسوس کیدای شي، مارکس وایی نعوذ بالله (خدای نشته او ژوند یوه ماده ده) بل ځای وایی : (دین د ملتونو مخدر دی).

د همدې نظریې په اساس لینن په (۱۹۱۳) کال په خپل بیان کي وویل : دا سمه نده چې نړۍ د خدای له خوا رامنځ ته شوې، بلکه سمه داده چې د خدای د وجود عقیده یوه خرافی عقیده ده چې خپله انسان رامنځ ته کړې، له همدې امله هر څوک چې د خدای د فکر څخه دفاع کوي هغه یو جاهل انسان دی.

همدا شان لینن په (۱۹۲۰) کال د ځوانانو غونډې ته وویل : لازمه ده چې زموږ ځوانان په کمونستي اخلاقو سنبال شي، او دا هم باید واورې چې دا اخلاق له کومو الهې سرچینو ندي ترلاسه شوي ځکه موږ په خدای باور نه لرو.

د پرودا ورځپاڼې په (۱۹۵۴) کال ولیکل : د خدای د وجود تصور یو پخوانی جاهلي تصور دی. دا او داسې نور ډیر دلایل شته چې دا په ګوته کوي چې د کمونیزم مفکوره یوه الحادي او په خدای تعالی د نه باور مفکوره ده.

سره ددې چې نوی کمونستان د مارکس دا خبرې په ملایمو ټکو توجه کوي او هڅه کوي چې په نورو بڼو کې تفسیر کړي، خو عملاً په کمونستي هیوادونو کې همدې ګوندونو د مذهب او دین په خلاف هغه جنایات تر سره کړل چې انساني وجدان یې د اوریدو ندي.

له همدې امله کله چې په شوروي اتحاد او چین کې کمونستي انقلابونه را منځ ته شول، د سرمایه دارانو څخه وروسته یې دوهم یرغل په دین او دیني مراکزو و، دوی د منځنۍ اسیا، شرقی ترکستان، او غربی ترکستان ټول جوماتونه او په روسیه کې ټولي کلیساګانې وټرلې، مذهبي کتابونو

ته يې اور واچاوه او دينې مراسم يې ممنوع اعلان کړل، د دين په جرم يې ميليونونه انسانان ژوندی تر خاورو لاندې کړل، چې د ستالين په روسيه کي، ماؤو په چين کي د وژنو داستانونه تاريخ نشي هيرولای.

څلورم اصل - د ثابتو اخلاقو نه شتون: کمونيزم هيڅ نوع ثابتو اخلاقو ته ژمن ندی، دوی ته اخلاق د اقتصاد برخه ده، کله چې په کوم کار کې اقتصادي او يا حزبي گټه وي هغه اخلاق دي او کله چې تاوان وي، همغه شي بيا بيرته عدم اخلاق کيږي.

پنځم اصل- د کمونيزم سياست په يو حزبي سيستم: په کمونستي ټولنو کې يواځي يوه گوند د حکومت کولو اجازه او فعاليت درلوده چې هغه عبارت له کمونست گوند څخه ؤ، سره ددې چې مارکس خو دې ته د کارگرانو پرولتاريا وويله خو عملا، نه پرولتاريا وه او نه هم کارگر هلته دا توان درلود چې حکومت وکړي بلکه هر څه د کمونست گوند په واک کې ؤ.

ددوی په آند تر ټولو عالي او پياوړی انسان هغه دی چې کمونست گوند ته وفادار او د کمونيزم لپاره بڼه کار او خدمت وکړي، مال او سرمايه هلته د افتخار وسيله نه وه، نو له همدې امله کمونستانو به د مال پيدا کولو په ځای گوند ته په خدمت کولو ترجيح ورکوله تر څو يې اعتبار زياد او په واک کې لوړ پور ته ورسيرې. د دوی په تر واک لاندې نظامونو کې دوهم گوند، ډله حزب او هيڅ مذهب په هغې ټولنې کې د فعاليت اجازه نه درلوده.

پنځم اصل - د ډاروين نظريه: د کمونستانو ځينې ډلې د انسان د پيدايښت او تطور به برخه کي د ډاروين د نظريی ملاتړ کړی، دوی ته د ډاروين هغه نظريه هم د منلو ده چې گواکي انسان د بيزو د نسل يو پرمختللی او تطوري نسل دی.

د کمونستي نظامونو اختلافات:

سره ددې چې کمونستان ځانونه د مارکس د نظرياتو پابند بولي او عملا هغه ته د خپل (پيغمبر) په سترگه گوري، خو د هغه د تصوراتو په تفسير او د عملي تطبيقي نظرياتو په پايله کې په دوو لويو او بيا په څو شاخونو سره ويشل شوي. چې يوه ډله يې ځان لينيني کمونستان بولي چې د ځينو نورو کمونستانو لکه ساتليني او خروسچوفی تروتسکي کمونستان هم ورته وایي چې مرکز يې عملا پخوانی شوروي ؤ.

دوهمه لويه ډله د مائواستي کمونستانو ډله ده چې مرکز يې په چين کې دی، دريمه ډله بيا په البانيا کې د انورخواجه په نوم د کمونستانو گروپ دی چې د جنوبي امريکا کمونستان يې ملاتړ کوي.

د همدې اختلافاتو په نتيجه کې د چين او روسيې لښکرې څو ځله يو د بل په وړاندې سره مخامخ شوې او په ويتنام کې خو په ښکاره سره وجنگيدې، له همدې امله ډير وخت به روسي کمونستانو د چيني کمونستانو په وړاندې مرگونی دريځ نيوه او برعکس چيني کمونستانو به د روسانو په وړاندې د همداسې دريځ څخه برخمن ؤ.

زموږ په هيواد کې هم د دواړو کمونستي بلاکونو پيروانو فعاليت درلود او اوس هم په مختلفو گروپونو کې فعاليت لري چې په دوهمه برخه کې به په دې هکله دا موضوع وڅيرو:

د کمونيزم اوسنی حالت:

د افغانستان په جگړه کې د پخواني شوروي اتحاد د ښکيل کيدو او دلته له ماتې وروسته پخوانی شوروي اتحاد له منځه ولاړ او دا امپراتوري ټوټې شوه، ورسره په شوروي بلاک کې چې د ختيځې اروپا هيوادونه هم پکښې ؤ کمونيستي مفکوره د يوې حاکمې مفکورې په اساس له منځه ولاړه، هلته د لينن مجسمه نسکوره او عملا دا هيواد په کاپتليزم کې شامل شو،

په چین کې هم کمونستي شدید شرائط کمزوري شوي او دا هیواد د کمونیزم او کپیتلیزم ترمنځ په یوه دوه لارې ولاړ دی. نو کمونېستي ډلې د پخوا په شان ډیرې کمزورې شويدي، خو بیا هم په ډیرو هیوادونو کې فعالیت لري، هماغه لینیني او مارکسستي مفکوره تعقیبوي او د بیا رامنځته کولو هڅې کوي.

په افغانستان کې د کمونستي جریانونو لنډ تاریخي سیر:

لکه مخکې مو چې وویل کمونستي تصور د مارکس د نظریاتو په اساس رامنځ ته شو او د کمونیزم په نوم یې یوه مفکوره وړاندې کړه او په دې لاندې اصولو ولاړ دی:

- ۱- د خصوصي ملکیتونوله منځه وړل
- ۲- د مزد او اجورې ټاکلې اندازه له منځه وړل
- ۳- د ماتریالیزم او دیالکتیکي نظریاتو په اساس یواځې ماده منل، او له ثابتو عقایدو انکار
- ۴- د کارگرانو دکتاتوري او یوگونديز نظام
- ۵- د دارویني نظریاتو په اساس انساني نسل د بیزو له نسل څخه منل اوس به په دې بحث وکړو چې افغانستان کې کمونستي جریانونه او ډلې له کومه وخته راپیل شويدي اوسنی حالت یې څه ډول دی:

افغانستان کې هم د نورو هیوادونو غوندي د ۱۳۲۰-۱۳۳۰ کلونو ترمنځ د کمونست گوند نظریې خپرې شوې، دا نظریات په پټه او یواځې د نظریو په سطحه په پوهنتوني او اکاډیمیکو مراکزو کې مطرح و، ځینې کسانو چې له کمونېستي هیوادونو سره یې تړاو درلود، یا یې هلته زده کړې ا لور تحصیلات کړي و عملا یې دی نظریې ته کار کاوه، کتابونه او لیکنې به یې سره تبادلې کولې او دعوت یې کاوه.

بلاخره شوروي پلوه کمونستي ډلې په (۱۳۴۳) کال د جدي په (۱۱) نيټه (حزب ديموکراتيک خلق افغانستان) د نور محمد ترکي په کور کې د هغه په مشرۍ تاسيس کړ. په دې ډله کې نورمحمد ترکي، ببرک کارمل، حفيظ الله امين، طاهر بدخشي، ميرغلام محمد غبار، او داسې نور شامل و چې غبار له همدې وخت څخه ورڅخه جلا شو. د عبدالکريم ميثاق په خبره، حزب د تشکيل په مهال په بنکاره د کمونستي افکارو له بيانولو ډډه کوله، خو د غړو تر منځ دا نظريه واکمنه، او عملا ددوی تر منځ همغه کمونستي اصطلاحات او افکار تبادله کيدل.

د خلق او پرچم د ډلو رامنځ ته کيدل:

د حزب له تشکيل څه وخت لا نه و تير شوی چې د غړو ترمنځ د واک، ژبې او تصوراتو په اساس اختلافات راپورته شول، او حزب د خلق او پرچم په برخو وویشل شو

۱- خلق :

لومړی ډله د خلق په نوم د نورمحمد ترکي تر مشرۍ لاندې چې د حفيظ الله امين په گډون زياتره کليوال او پښتانه ورسره و رامنځ ته شوه چې د انقلاب تر آخره په همدې نوم مشهور وه.

۲- پرچم :

دوهمه ډله د پرچم تر نوم لاندې د ببرک کارمل په مشرۍ چې زياتره ښاري او فارسي ژبی پکښې راټول و په کار پيل وکړ.

۳- د طاهر بدخشي ستم ملي ډله:

دریمه ډله بیا په ۱۳۴۷ کال د طاهر بدخشي په مشرۍ له گونده د نشنلستي تصوراتو په اساس د پښتنو سره د سخت مخالفت له امله بيله شوه چې

(سازمان انقلابی زحمتکشان افغانستان) (سازا) یې تا سیس کړ، او په نورو کمونستانو کې په (ستم ملي) مشهوره شوه. دا ډله هم د کمونستي افکارو په اساس داسې تشکیل شوه چې غوښتل یې د پښتنو له واک او سلطې پرته افغانستان کې نوی نظام ولري ددې ډلې غړي زیاتره له تاجکو سیمو او تاجکان و چې له بدخشان تر پنجشیر او قطغن پورې یې ملگري درلودل. دا ډله هم بیا په دوو برخو وویشل شوه چې یوه ډله د طاهر بدخشي په مشرۍ د "سازمان زحمتکشان افغانستان" په نوم اوبله ډله د باعث بدخشي په نوم په "سازمان فدایی زحمت کشان افغانستان" په نوم رامنځ ته شوې.

طاهر بدخشي لومړی د سردار داؤد خان په حکومت کې د نظام سره د مخالفت په اساس بندي شو، خو کله چې په (۱۳۵۷) کال کمونستي کودتا رامنځ ته شو له بنده خوشې شو، نوموړی یو څه وخت آزاد و وروسته د خلقیانو له خوا، نظام ته د توطیې په تور ونيول شو او په زندان کې اعدام شو. ددې ډلې پیروان د مجاهدینو تر یرغل لاندې راغلل چې ځینې یې د صمد پاچا د ملیشو غوندې د کمونستي حکومت سره یو ځای او ځینو په ډیر مهارت ځانونه د جمعیت گوند ته وړ داخل کړل. چې په دې گوند کې د پښتون ضد احساساتو لامل شول او تر اوسه هم پکښې فعال دي

د خلق او پرچم د ډلو فعالیتونه:

د دیموکراسۍ د لاسپزي په وروستيو کې دواړو خلق او پرچم ډلو خپلې جریدې درلودې او خپل افکار یې پکښې خپرول تر دې چې په (۱۳۴۹) کال د پرچم جریدې د (لینن) د زوگرې سل کلنه کلیزه په ډیر شور سره ولمانځله، او هغه یې په داسې کلماتو وستایه چې عملا یې مسلمانان محمد (ﷺ) ته کاروي په دې سره دا جریده د حکومت له لوري اسلام ته د سپکاوې په تور وتړل شوه.

همدا شان کله چې په ۱۳۴۳ کال ببرک کارمل د ملي شورا غړی شو، نو په

لور اواز يې په لينن درود ووايه چې د مسلمانو نماينده گانو له خوا د سخت عكس العمل سره مخ شو

دواړو گوندونو د اختلاف سره سره په خورا بېره د ځوانانو په منځ كې ملاتړي پيدا كول او خپل كمونستي ماركسيستي افكار يې خپرول، او هڅې يې پيل كړې چې په فوځ، پوليسو او نورو موسسو كې خپل ملاتړي ومومي، له همدې امله د خلق ډلې له لوري حفيظ الله امين، او د پرچم ډلې له لوري ميراكبر خيبر په فوځ كې د نفوذ او تنظيم لپاره وگمارل شول (دا وخت زياتره فوځې افسران په شوروي اتحاد او نورو كمونستي هيوادونو ته د زده كړو او تحصيل لپاره استول كيدل چې له هغې خوا به په كمونستي نظريه سنبال راتلل) دوى وتوانيدل د سردار داؤد خان د كودتا تر مهاله (۱۳۵۲) كال پورې په نوموړو مؤسسو كې پوره ملاتړي ومومي او د داؤد خان سره په كودتا كې پوره همكاري وكړي، د داود خان د كودتا وروسته كمونستان وتوانيدل د حسن شرق او فيض محمد غوندي مهم غړي د حكومت لور پورو څوكيو ته ورسوي، په دې سره دوى په خلاص لاس په فوځ، پوليسو، او نورو دولتي مؤسسو كې د خپلو افرادو په گمارلو كار پيل وكړ، ورسره يې د اسلامي نهضت د غړو په اړوند چې هغه مهال په اخوانيانو مشهور ؤ او د كمونستانو سرسخته رقيبې ډله وه غلط تصورات ورکول او هغه يې دې ته وهڅاوه چې د نهضت په غړو ناتار پيل كړي، لسگونه كسان يې زندانونو ته تيل وهل، ځينې اعدام او نور مجبور شول غرونو ته پورته او جگړه پيل كړي. په دې خدمن كې كمونستانو د داؤد خان سره خپل موقف نور هم پياوړى كړ.

خو سردار داؤد خان په (۱۳۶۵) كال د پرچم ډلې په شراشرتونو پوه شو نو د هغوى د اخراج په موخه لاس په كار شو، په د داؤد خان په دې عمل سره كمونستانو ځانونه په خطر كې وليدل نو دواړو ډلو (خلق + پرچم) بيا په ۱۳۵۶ كال كې د يوه تړون په اساس اتحاد سره وكړ او سره يو ځاى شول.

کله چې سر دارمحمد داؤد خان له حکومت څخه د پرچم ډلې غړي شړل نو په ځای به یې لوړ پوړو کمونستانو د خلق ډلې غړي ځای په ځای کول، تر دې چې د همدې کال تر پایه دوی دومره ځواک پیدا کړ چې حفیظ الله امین رسماً ترکی ته د کودتا د آمادګۍ خبر ورکړ.

د ۱۳۵۷ کال په لومړیو کې محمد داؤد خان د کمونستانو له شراشرت څخه سخت په تنګ شو نو ددوی د شر څخه د خلاصون په موخه یې د هغوی د مشرانو د نیولو حکم وکړ، په دې لړ کې نورمحمد ترکی او ګڼ نور مشران ونيول شول، خو حفیظ الله امین تر نیول کېدو مخکې په فوځ کې خپلو ملګرو ته د کودتا امر کړی ؤ د ۱۳۵۷ کال د ثور د میاشتې په (۷) ورځ چې حکومت باید د کمونستانو د مشرانو په اړوند غونډه کړي وای، کمونستو افسرانو ټانګونه را وایستل او کودتا یې پیل کړه، د کودتا په ترڅ کې کمونستان ارګ ته ننوتل سردار داؤد خان یې د خپلې ټولې کورنۍ (ماشومانو او ښځو) او د کابینې له اکثریت غړو سره په شهادت ورسول او کودتاجیان بریالي شول چې حکومت تر لاسه کړي نو یې نورمحمد ترکی له بنده خلاص او جمهور ریس کړ.

واک ته له رسیدو سره سم ددوی ترمنځ بیا د قدرت په سر سیالي پیل شوه، د ببرک کارمل او حفیظ الله امین ترمنځ ناندري ناورین ته ورسیدي، تر دې چې شوروي اتحاد مداخله وکړه او ددوی ترمنځ یې د قدرت ویش داسې وکړ چې حکومت به خلقیان کوي او بهرني سفارتونه به د پرچم ډلې په لاس کې وي، په دې کار د پرچم ډله ناراضه شوه او د یوې کودتا هڅه یې وکړه، امین ته موقع برابره شوه، د پرچم ډیر غړي یې له دندو ګوښه کړل، دا په داسې حال کې چې په هیواد کې د کمونستي انقلاب په وړاندې پاڅونونه پیل ؤ چې تر ټولو لوی پاڅون په ۱۳۵۷ کال د حوت په ۲۳ نیټه د هرات د خلکو پاڅون ؤ چې هلته میشت فوځي قوتونه هم له پاڅون کوونکو سره ملګری شول، دې پاڅون حکومت دومره وارخطا کړ، چې د روسي جنرال ګروموف په وینا نورمحمد ترکی په بار بار له روسانو د ملاتړ

او مداخلې غوښتنه وکړه، خو روسانو د عسکرو د استولو په ځای د الوتکو په مرسته د هرات ښار بمبارد کړ چې په ترڅ کې د تاریخ لیکونکو په وینا (۲۴) زره هیوادوال ووژل شول او پاڅون خاموش شو.

د خلق او پرچم د ډلو د داخلي اختلافاتو په ترڅ کې د ارگ د ننه د حفیظ الله امین د ترور یوه ناکامه هڅه هم وشوه، چې امین یې دې ته وهڅاوه تر څو، په ۱۳۵۸ کال نورمحمد ترکی د وخت جمهور ریس د بالښت په واسطه په قتل ورسوی او ځان په ټولو فوځي، حزبي او نورو ادارو واکمن کړي.

له یوې خوا کمونستي ډلو ترمنځ اختلافات له بل لوري د دوی د سخت جبروت په وړاندې د خلکو پاڅونونو، د گوند غړي وهڅول چې ټول مخالفتونه په سختو کاروایو سرکوب کړي، نو د لکونو انسانانو په وژلو، زنداني کولو او تر دې چې ژوندي خښولو یې لاس پورې کړ، دې کار د امین د حکومت تر پایه همداسې دوام وموند، تر څو پرچم ډله وتوانیده د روسانو د لویو فوځونو په ملاتړ او راتلو په ۱۳۵۸ کال د جدې په (۶) نیټه د افغانستان په عملي اشغال سره حفیظ الله امین د روسانو په لاس مړ او ببرک کارمل واک ته ورسوي.

د روسانو او کمونستانو دوستي غبرگه شوه، په گډه یې د هیواد په لر او بر کې د اولسونو په مبارد، ډله ایزو وژلو، او عمومي شړلو لاس پورې کړ، روسانو پوره لس کاله د کمونستانو په ملاتړ د هیواد گوت گوت په خپلو ټانگونو او الوتکو له خاورو سره خاوري، او یو نیم میلیون افغانان یې په قتل ورسول، پنځه لکه ترې پاکستان او ایران ته وتښتیدل د جگړو په لړ کې تقریبا (۵۰) زره روسي فوځیان ټپیان او ووژل شول، زرگونه ټانگونه یې وسوځیدل، سلگونه الوتکې یې را نسکورې شوې، داسې حالت ته ورسیدل چې له یوې خوا په افغانستان کې د تگ راتگ لاری پری وتړل شوي له بل

لوری په شوروي اتحاد کې د مړو تابوتونو خلک سخت وارخطا کړل اقتصاد يې له منځه ولاړ او په نړۍ کې يې حيثيت ته لوی تاوان ورسيد.

بلاخره مجبور شول د و تلو لاره ولټوي . دا وخت په شوروي اتحاد کې ميخايل گرباچوف جمهور ريس ؤ، هغه غوښتل د لوی ناورين د مخنيوي په موخه په بېره خپل فوځونه له افغانستان څخه وباسي، ځکه ټول شوروي اتحاد د وړانيدو په پوله ولاړ ؤ نو يې تصميم ونيو چې د حالاتو د بدلون به موخه د افغانستان په حکومت کې تغير راولي او ځان ته و وتلو لاره برابره کړي، خپل لوړ پوړی مشاور ويکتور پتروويچ پليچکا ته يې دنده وسپارله تر څو بېرک کارمل له دندې گوښه او استعفاء پرې وليکي، هغه هم استعفاء وليکله او خپله مسکو ته ولاړ په ځای يې ډاکتر نجيب چې پخوانی د کمونستي نظام د استخباراتی شبکې (خاد) ريس ؤ جمهور ريس وټاکه او عملا د روسانو په مرسته واک ته ورسيد

ډاکتر نجيب الله د روسانو د وتلو سره سم د زور لاره پرېښوده او ملي مصالحې اعلان يې وکړ، ورسره يې پخواني (حزب ديموکراتيک خلق افغانستان) گوند په (وطن) گوند سره په داسې حال کې بدل کړ چې عملا يې هماغه د کمونستي مفکورې په اساس تشکيلات درلودل، يوه لويه جرگه يې د خپل تر نفوذ لاندې سيمو څخه راوغوښته او نوی قانون اساسي يې هم جوړ کړ، ددې تر څنگ يې د افغانستان بېرغ هم بدل کړ او د ملي فوځ د پياوړي کولو په ځای يې د قومي کنډکونو په جوړولو پيل وکړ، زرگونه مليشې يې په قومي کنډکونو کې تنظيم کړې، او د هيواد په لړ او برکې يې بې جبهه واک ورکړ، چې بلاخره له دوه کاله حکومت وروسته د همدې مليشو په لاس يې حکومت نسکور شو . او خپله بيا د طالبانو په دوران کې اعدام شو.

آيا افغاني کمونستان وتوانيدل کمونيستي مفکوره پلي کړي ؟

کمونستانو د واک په لومړيو مياشتو کې د ځينو فرمانونو په صادرولو ځينې کمونيستي کړنو ته لاره هواره کړه، دوی عملا د کمونست گوند د اصولو په اساس حکومتي نظام تاسيس کړ انقلابي شورا يې جوړه کړه چې يواځې کمونستي غړي پکښې فعال ؤ، د هيواد په ټولو مؤسيسو کې د کمونست گوند غړي واکمن شول، او په هره موسسه کې د کمونست گوند (حزبي) دفترونه جوړ شول چې د کمونستي افکارو د ترويج تر څنک يې د مخالفينو څارل هم دنده وه.

په اقتصادي برخه کې يې په ډيرو ولايتونو کې د لويو ځمکه والو ځمکي په بزگرانو وويشلې، ولورونه يې (۳۰۰) افغانۍ وټاکل، سود او گروي يې باطلې کړې، ورسره يې په محکمو کې هم تغيرات راوستل، فوځي او انقلابي محکمي يې جوړې کړې چې د انقلاب مخالفين به پکښې په ډيره آساني، پرته له ټولو بشري او قانوني حقوقو محاکمه کيدل، ددې محاکمو واک يواځې د کمونست گوند غړو سره ؤ، مدافع وکیل او مرافعي پکښې نه وې، همدې محاکمو په (۱۳۵۷-۱۳۵۸) کلونو کې تر (۵۰) زره ډير خلک په يواځې يوه تور سره اعدام او يا ژوندي تر خاورو لاندې کړل..

دا چې ددې کودتا او ډلې په وړاندې ډير زر د اولس عکس العملونه راپورته شول نود کمونستي پلانونو د پلي کولو په ځای يې په ملت کې د مخالفينو په سرکوبولو، او په ښارونو کې د خلکو د خوشاله ساتلو پاليسي بدله کړه، دا چې دوی له يوې خوا د قدرت په سر په خپلو کې سره اوښتي ؤ له بل لوري د هيوادوالو د لوی پاڅون سره مخ شول، ونه توانيدل خپلي اساسي موخې پلي کړي، په عوض کې يې د خپلو اصلي څيرو په بدلولو، د شعارونو په نوي کولو په ملت کې ځان ساته، دوی د بيرک کارمل د راتگ سره سور انقلابی بيرغ هم په تورسور زرغون بدل کړ، او د لومړيو ورځو په خلاف يې چې د دين په علماؤ، او مذهبی مشرانو يې ناتار جوړ کړی ؤ، دوی سره د تعاطف لاره غوره کړه.

له بلې خوا دوی د گوند دننه کومه معینه فکري تگلاره هم نه درلوده، ځینې به پکښې دومره تند ؤ چې هر څه یې په یوه ورځ بدلول غوښتل او ځینې بیا پکښې لږ آرام ؤ چې همدې پالیسیو ددوی ترمنځ اختلافاتو ته لاره هواروله، همدا شان دوی د خپلو افکارو د پخولو او عملي کولو لپاره خپل افغاني لیکلي اثار چې د هیواد په سطحه لیکل شوي وي او افغاني رنگ ولري، هم نه درلود، یواځې هماغه د مارکس، لینن او ستالین لیکنې او افکار مطالعه او ژباړل. ددوی د یوه مشر څخه هم کومه داسې لیکنه چې ددوی لپاره خط مشي ترسیم کړي هم نده پاتې، تر دې چې د نورمحمد ترکي څخه چې ددوی لوی رهبر ؤ یواځې د کونډې زوی د کتاب په شان چې ادبي پڼه لري پاتې دی.

نو له همدې امله دوی مجبور ؤ هغه تصورات چې په روسیه او چین کې پلی کیدل کت مت په افغانستان کې هم پلي کړي، له همدې امله د ولس د سخت غبرگون او مخالفت سره مخ شول او بلاخره یې د فکري ثقافت زوال راوړسید.

د سپتامبر د یوولسمې نیټې د پېښې وروسته د پخواني وطن گوند غړو، پخوانیو خلقبانو، پرچمیانو د دیموکراسۍ څخه په گټه اخیستنې، په نوی سیکولرستي ایډیولوژي فعالیت پیل کړ، چې په دې لړ کې یې گڼ گوندونه رامنځ ته کړل.

البته دا گوندونه په ښکاره د کمونستي تصور په اړوند څه نه وایي، په اساس نامو کې یې هم ترې یادونه نه ده کړې، خو په خپل منځیو کړیو کې هماغه کمونستي ادبیات کاروي، او اوس هم یو بل ته د ملگري او رفیق نوم کاروي، له بل لوري یواځیني شی چې اوس پرې سنبال دي او له پخوا ورته پاته دی، الحادي تصورات دي چې د سیکولرم په جامه کې یې خپروي، او د ملت لپاره د نوي تصور په لړ کې د دیموکراسۍ سندرې وایي.

زه به د دې لیکنې په پای کې د هغو کمونست نظره گوندونو نومونه یاد کړم چې د افتاب انټرنیټي جریدي معرفی کړي

۴- د افغانستان کمونست (مائوست) گوند:

دا گوند هم په افغانستان کې د دیموکراسۍ په لسيزه کې را څرگند شو، د دې گوند غړي هم د مارکس او لینن د افکارو څخه پیروي کوي، دوی له لورې سره د افغانستان د دیموکراتیک گوند څخه بیل شول، د دې گوند د ځینو لیکوالو په اند، کله چې د خلق دیموکراتیک گوند د خروسچوف په لارښوونه په ۱۳۴۳ کال تاسیس شو، نو قدرت ته د رسیدلو لاره یې د پارلمان لاره اختیار کړه او عملاً ځینې کسان پارلمان ته داخل شول، خو ځینې کسان چې د چيني کمونست گوند څخه متاثره و د خلقیانو دا عمل یې وغنده او دا یې د کمونست گوند د لارښوونو خلاف کار وگاڼه، ځکه چينې کمونیزم په قهري انقلاب باور درلود نه په مسالیمیت امیز پالماني ډول، دوی نه یواځې د خلقیانو دا کار محکوم کړ و بلکه خروسچوف (د هغه مهال د اتحاد جماهیر شوروي) کړنې یې هم وغندلې او هغه یې هم د کمونزم د اصلي تگلارې څخه بې لارې وگاڼه، له همدې امله د کمونستانو ترمنځ لوی درځ رامنځ ته شو چې مختلفې ډلې رامنځته شوې چې د محمودي، یاري، او باختري ډلې یې بیلگه ده دې ډلو په (۱۳۴۴) کال (سازمان جوانان مترقي افغانستان) رامنځته کړ، چې مشري یې اکرم یاري په غاړه واخیسته، ددوی په وینا په هغه مهال کې د دې گوند موخه په افغانستان کې د یوه قهري انقلاب چې مسلحانه پروگرام یې هم درلود راوستل و، دې ډلې په (۱۳۴۷) کال د (شعله جاوید) په نوم یوه نشریه راوايسته، چې له یوولسو جریدو وروسته د تندو او حکومت ضد خپرونو له امله وتړل شوه، په (۱۳۴۹) کال دا ډله د حکومت له لوري تر تعقیب لاندې شوه، ورسره پکښې انشعابونه رامنځته شول، لومړی انجنیر عثمان ترې بیل، بیا په (۱۳۵۱) کال کله چې په پوهنتون کې د اخوانیانو سره لاس گریوان شول، او سیدال سخندان ووژل شو نوې اختلافات رامنځته شول چې ځینې

نورې ډلې په يوه نوي نوم (گروه انقلابی خلقهای افغانستان) د ډاکتر فيض احمد په مشرۍ کې را ټولې شوې، چې د جوانان مترقي د ډلې په خلاف يې خپل تبليغات پيل کړل.

په ۱۳۵۴) کال له همدې انقلابي ډلې يوه بله ډله د انجنير توريالي په مشرۍ بيله شوه او د (سازمان تدارک و مبارزه برای ایجاد حزب کمونست) په نوم يې نوې ډله جوړه کړه چې د هغو پخوانيو په مقابل کې ودریده او د اخر په نوم چې جریده خپروله، دا جریده وروسته د مآوستي فکر څخه واوښته د انورخوجه د کمونستانو لاره يې تعقيب کړه. چې توريالی بيا په (۱۳۶۲) کال په کنړ کې ووژل شو.

په دوی کې نورې ډلې هم رامنځته شوې، مجيد کلکاني په شمالي کې د(محفل شمالي) په نوم ډله جوړه، او صادق ياري په (۱۳۵۶) کال د (سازمان رزمنده خلقهای افغانستان) يا (سرخا) په نوم بله گروه جوړه کړه، چې دې ډلې د ثور د اوومې د کودتا په خلاف لومړی بيانیه خپره او دا کودتا يې وغندله، چې څه موده وروسته ددې ډلې يوه غړي د خلقيانو د حکومت (اگسا) ته دا ډله افشاء کړه، خلقيانو هم ددې ډلې دمشر اکرم ياري په شمول گڼ نور غړي اعدام کړل.

همدا شان مجيد کلکاني هم په (۱۳۵۸) کال خاد ونيوه او ډير زر يې اعدام کړ، د مجيد له اعدام وروسته دا ډله بيا په څو برخو وویشل شوه چې مشران يې بيا خلقيانو په (۱۳۶۰) کال اعدام کړل

۵- (سازمان رهایی افغانستان)(الو) او (راوا):

دا سازمان د ډاکتر فيض محمد په نوم يوه پياوړي او فکري شعله يي په مشرۍ جوړ شو، او د هيواد دننه او بهر يې فکري او تبليغاتي کار پيل کړ دا ډله تر نورو په پاکستان کې ډيره پياوړې وه، گمان کيږي چې نوموړی د کندهار اوسيدونکی ؤ او د پاکستان کوټه بنار کې يې د فعاليت مرکز جوړ

کړی ؤ، دې ډلې یوه بله څانګه د خپلي میرمنې (مینا) په لاس د (جمعیت زنان انقلابی افغانستان) (راوا) په نوم جوړه کړه، راوا په مستقل ډول خپل فعالیتونه پرمخ وړل تر دې چې په (۱۳۶۵) کال د (رهایی) مشر داکتر فیض محمد په پېښور کې (ددوي په وینا) د حزب اسلامي په لاس له څو نورو ملګر سره یې اعدام شو، او داسې ویل کیږي چې چا دا سړي حزب اسلامی ته په لاس ورکړی ؤ انجنیر خان محمد د فضل حق مجاهد ملګری ؤ چې (ګمان کیږي) دا دواړه بیا په حیات آباد کې د شعله یانو په لاس ترور شول، د نوموړي له اعدام روسته د هغه لور مینا چې په (کشور کمال) هم مشهوره وه او د (دریا) د مجلې په اساس یې ځان ته د کشورکمار په نوم هم ګرځیده، خپل فعالیت ته د (راوا) په نوم په یوه نوي سازمان کې کار پیل کړ، هغه وتوانیده چې د ډیرو بهرنیو هیوادونو توجه ځان ته راجلب کړي، هغې هڅه وکړه د لویدیځ په خلاف له تبلیغاتو ډډه وکړي او ټوله توجه اسلام پالو، جهادیانو او خلقي کمونستانو په خلاف راوګرځوي. خو نوموړې په (۱۳۶۶) کال په کوټه کې ددې سازمان په قول دخلقیانو د خاد د سازمان او یا حزب اسلامي په لاس، خو د (دریا) مجلې د په وینا د داخلي اختلافاتو له امله ووژل شوه، ددې ډلې رهبري هڅه وکړه تر څو په ښکاره له کمونستي مائوستي افکارو ځان ګوښه، د لویدیځ په خلاف له تندو شعارونو تیر شي او د مبارز موخه اسلام پالو او پخوانیو خلق+پرچم ډلو ته راوګرځوي، له همدې امله اوس ددوی په رسمي پاڼو او جریدو کې د مائوستي افکارو څخه نه لیدل کیږي، خو ددې ډلې د نشريې (پیام زن) مضامین تر ډیره د شعله یانو سره د همدردی او د هغوی سره د خواخوږي څخه لیکنې خپروي، دي مجلی د شعله یانو د یوې بلې ډلې د مشر (ساما) لوی تصویر په خپله مجله کې خپور کړ او قاتلین یې جنایت کاران وبلل، له بلې خوا د مجلې ډیر مضامین او اشعار هماغه د شعله جاوید د مشرانو دي لکه: عبدالله رستاخیز (داؤد سرمد)، سیدال سخندان، انیس اذر(بشیر بهمن) سعید سلطانیور، سیداحمد رهازد(جولیوس واتل روزنبرګ)، اتونه کاستیلو او داسي نور.

د ۲۰۰۱ کال د دسامبر پېښه دې ډلې ته خوښنه تمامه شوه، نو د امریکا له لوري زلمي خليل زاد او د هغې میرمن، له نوموړې ډلې سره اړیکې ټینګې کړې، او دا ډله یې د خپلو موخو لپاره په غیر کې ونيوه، لودیځوالو، دې ډلې ته په ګڼو هیوادونو کې د فعالیت اجازه ورکړه تر څو مالي او معنوي منابع ومومي، تر دې چې د خليل زاد د ښځې په واسطه یې مشرانو ته د پاسپورت سهولتونه هم برابر شول، دا ډله اوس هغه کمونستي شعارونه نه ورکوي په ځای یې ټوله توجه د اسلام پالو په خلاف را اړولې.

دا ډله ګڼې مالي سرچینې لري، د مهدي نیک آين یوه لیکونکي په وینا، دا پیسې د خلکو سره د مرستو، ښونځیو، کلینیکونو . لپاره راټولوي خو دا پوښتنه او حساب چاته نه ورکوي چې دا پیسې په کومو لارو په مصرف رسیږي او له چا سره دي ؟ دا ډله اوس هم په ټول هیواد کې فعالیت لري، تر دې چې په لومړۍ ملې شورا کې یې هم خپل غړي درلودل، او ویل کیږي چې ملالی جويا هم د همدې ډلې غړې وه.

له امریکایانو او نورو اروپایي هیوادونو سره نیژدې اړیکې لري او د هغوی له لوري یې ملاتړ کیږي . تر دې چې پنتاګون چې کومې ویدیوګانې چې ددوی څخه یې ترلاسه کړې وې کله خپرې کړې نو دې ډلې سخت احتجاج پرې وکړ.

۶- (سازمان ازادي بخش افغانستان) (ساما):

دا ډله د مجید کلکاني له مرګ وروسته د هغه ورور (قیوم رهبر) ته په میراث ورسیده هغه له څه مودې وروسته اروپا ته ولاړ او په اروپا کې فعالیت کاوه، د نوموړې دلي فعالین په پاکستان کې هم فعال وُ خو د فکري او مادي اختلافاتو په نتیجه کې، ددې ډلې څخه یوه بله ډله د (حزب کمونست مائوست افغانستان) په نوم جلا شوه چې (او اوس هم فعاله او د (شعله جاوید) په نوم انټرنیټي مجله خپروي)، رهبر ددې ستونزې د حل

په موخه پيښور ته ولاړ، خو هلته بيا ترور شو، او آواز ه دا خپره شوه چې دا ترور هم حزب اسلامي کړيدی.

د ساما او د رهايي سازمانونه، داسې دوه خفيه سازمانونه ؤ چې د کمونستي انقلاب په ډول دوران کې په داخل او بهر کې فعال ؤ او خپل وسلوال ګروپونه يې درلول چې تل به له حزب اسلامي او جمعيت اسلامي سره په جګړو کې ښکيل ؤ.

د ډاکټر فيض محمد له مرګ وروسته د (رهايي) سازمان هم په وړو ډلو وويشل شو چې وروستی ډله يې په (۱۳۸۵) کال د (سازمان انقلابی افغانستان) په نوم رامنځ ته شوه.

اوس چې کومې ډلې په بهر او داخل کې د همغه پخواني (شعله جاويد) په لاره د حرکت او کار په حالت کې لاندې ډلې يادولای شو (حزب کمونست ماؤست افغانستان، تشکيلات ماؤستهای افغانستان، سازمان کارګران افغانستان (م.ل.م)، جنبش انقلابی جوانان افغانستان، هسته کارګری مبارز افغانستان، سازمان رهايی افغانستان، او داسی نوری وړی ډلی چې په پټه په فعاليت بوختې دي.

د افغانستان د ماؤستي ډلو په هکله لنډه تبصره:

د دې ډلو تاريخي سير ته که څوک ځير شي نو په ښکاره به وويني چې دې ډلو کومه ثابته ايډيولوژي نه درلوده او نه يې کومه ثابته خط مشي درلوده، ډيری پکښې احساساتي ځوانان ؤ چې د واکمن نظام د مامورينو له لاسه يې نادودې ليدلې وې، له همدې امله به دوی زر زر تجزيه کيدل او په وړو ډلو به ويشل کيدل، همدا شان دا ډلې دې ته هم متوجه نه وې چې ددوی انقلابي افکار چې په الحادیی تصور ولاړ ؤ څه ډول د افغانستان په سنتي اسلامي ټولنه کې ومنل شي، زما په اند دوی له اسلام سره هم اشنايي نه درلوده، او اسلام ته يې هم د پخوانی کلیسا په سترګه کتل، نو

څکه به تل له ولس، خلکو او حکومت سره لاس او گريوان و، اوسني شعله يان هم ددې په ځای چې د افغانستان واقعیتونه په نظر کې ونيسي د ځينو خود خواه او افراطي اشخاصو ښکار دي چې نه د ټولنې ترکيب ورته معلوم دی او نه د هيواد حالات درک کولای شي. او دا چې دوی د حالاتو په بدليدو خپل تصورات او بڼې ته بدلون ورکوي، دا هم ددوی د کمزوری مفکورې بڼه بيلگه ده. زما په آند دا ډلې به تل همداسې ويشلي او بې اساسه وي او تل به د نورو هيوادونو په بازارونو کې د مظلوميت چنډې ټولوي ترڅو پرې خپلې خپټې ډکې کړي، او دا ملت به کله د يوه ښامار او کله د بل ښامار په خوله کې وراچوي.

په اوسني نظام کې رسمي کمونستي بنسټه ډلې او گوندونه:

دا لاندې ډلې عملاً په حکومت کې رسميت لري او فعاليت کوي، د آفتاب د انټرنیټي ورځپاڼې څخه ما را کاپي کړي، او هغوی ورته پخواني او اوسني تمایلات ليکي، سره ددې چې د لاندې گوندونو ځينې غړي له دي تشریح شوو اساسونو سره موافق ندي خو بيا هم زه د همدې مجلې په استناد سره لاندې جدول کې ترتيب کوم:

شميره	د گوند نوم	د رهبر نوم	د گوندپاليسي او پخواني اساس
۱	حزب جمهوري خواهان افغانستان	صبغت الله سنجر	سابقه ی و ابستگي فکری و سياسی به حزب کمونيستی دموکراتیک خلق (حزب وطن)، فعلاً سکولار و طرفدار غرب
۲	حزب وحدت ملی افغانستان	عبدالرشید جلیلی	سابقه ی کمونيستی و ابستگي به حزب دموکراتیک خلق افغانستان.
۳	نهضت آزادی و دموکراسی افغانستان	عبدالرقيب جاويد کوهستانی	سابقه گرایش کمونيستی و عضو سازمان خاد در زمان رژیم کمونيستی
۴	حزب سعادت مردم افغانستان	محمدزبير	پيروز سابقه فکری کمونيستی و روابط با رژیم کمونيستی سابق
۵	حزب افغانستان	واحد محمدواصل رحيمي	سابقه گرایش به رژیم کمونيستی
۶	حزب حرکت ملی وحدت افغانستان	محمدنادر آتش	دارای سابقه گرایش کمونيستی و در حال حاضر طرفدار دموکراسی غربی

۷	حزب ملی افغانستان	عبدالرشید آرین	دارای سابقه فکری کمونیستی و عضویت در حزب دموکراتیک خلق (جناح پرچم) و ازکارمندان امنیتی رژیم کمونیستی سابق
۸	حزب کنگره ملی افغانستان	عبدالطیف پدram	سکولار طرفدار غرب، و دارای سابقه همکاری با رژیم کمونیستی سابق و شورای نظار.
۹	د افغانستان دسولی غورزنگ گوند	شهنواز تنی	دارای سابقه کمونیستی و از اعضای بلند پایه حزب دموکراتیک خلق (جناح خلق) و وزیر دفاع رژیم کمونیستی در زمان دکتر نجیب
۱۰	حزب رسالت مردم افغانستان	نور اقاوینینی	گرایش سکولاریستی و سابقه گرایش کمونیستی
۱۱	حزب رفاه مردم افغانستان	میا گل وثیق	گرایش سکولاریستی و سابقه روابط با رژیم کمونیستی
۱۲	حزب تفاهم ودموکراسی افغانستان	احمد شاهین	گرایش کمونیستی و سابقه همکاری با رژیم کمونیستی
۱۳	حزب همبستگی افغانستان	عبدالخالق نعمت	گرایش فکری کمونیستی و سابقه گروهی مائوئیستی، مربوط به جریان شعله ی جاوید
۱۴	حزب آرمان مردم افغانستان	سراج الدین ظفري	گرایش سکولاریستی و سابقه گرایش کمونیستی
۱۵	حزب آزادی خواهان مردم افغانستان	فدا محمد احساس	گرایش فکری کمونیستی و سابقه گروهی مائوئیستی
۱۶	حزب آزادی افغانستان	عبدالملک	گرایش سکولاریستی و قومی ازبک و دارای سابقه همکاری با رژیم کمونیستی
۱۷	حزب رستاخیزمردم افغانستان	سید ظاهر قانید ام البلادی	گرایش سکولاریستی و کمونیستی وسابقه همکاری با رژیم کمونیستی سابق
۱۸	مجمع ملی فعالین صلح افغانستان	شمس الحق نورشمس	گرایش کمونیستی و وابسته به یکی از شاخه های حزب دموکراتیک خلق افغانستان
۱۹	حزب همبستگی ملی اقوام افغانستان	محمد ظریف ناصری	گرایش سکولاریستی، سابقه کمونیستی.
۲۰	حزب ترقی ملی افغانستان	دکتر آصف بکتاش	گرایش سکولاریستی و سابقه کمونیستی در رابطه با مائوئیستها
۲۱	حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان	سیدنورالله (رهبر اصلی ژنرال دوستم)	گرایش سکولاریستی و قومی ازبک وسابقه ی عضویت و خدمت در حزب دموکراتیک خلق و دولت کمونیستی

- ۸ - <http://www.payam-aftab.com/fa/Afghanistanology/Parties> احزاب و سازمان‌ها
- ۹ - <http://www.startimes.com/?t=30867871> النظام الشيوعي
- ۱۰ - https://www.sholajawid.org/update/index_farsi.html - جریده شعله جاوید، حزب کمونست مائوست افغانستان
- ۱۱ - <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D8> شعله جاوید
- ۱۲ - <http://www.rawa.org/rawa-f.htm> RAWA.ORG: معرفی مختصر «جمعیت انقلابی زنان افغانستان»
- ۱۳ - جمعیت انقلابی زنان افغانستان (راوا) http://database-aryana-encyclopaedia.blogspot.com/2009/01/blog-post_8181.html
- ۱۴ - <https://fa.wikipedia.org/wiki> جمعیت انقلابی زنان افغانستان
- ۱۵ - BBC News | SOUTH ASIA | Afghan activist's killers hanged
- ۱۶ - <http://aftabnews.ir/> - برخی احزاب سیاسی:
- ۱۷ - https://www.sholajawid.org/update/index_farsi.html - جریده شعله جاوید ارگان مرکزی حزب کمونست مائوست افغانستان
- ۱۸ - <https://www.rahrawan.com/aahinger/> " شعله ای " کیست ؟

(بلنه - Balana)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**